

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Mladina
tvoj

list je

MLADA KOROŠKA

LETNIK V

DUNAJ, V SREDO, 19. IV. 1950

ŠTEV. 28 (301)

Jugoslavija ne kupčuje s svobodo in neodvisnostjo narodov

Zadnjo nedeljo so bile v jugoslovanski coni tržaškega ozemlja upravne volitve, na katere se je prebivalstvo pripravljalo s tekmovanjem pri delu, z mogočnimi manifestacijami in volivnimi zborovanji. Na teh predvolivnih zborovanjih je ljudstvo povsod obsojalo tudi šovinistično kampanjo italijanskih imperialistov, ki stremijo za tem, da bi bil Trst spet priključen k Italiji. Prav tako pa je ljudstvo obračunalo s klevetami Vidalevih kominformovcev, kateri so že očitno prešli v tabor italijanske šovinistične in iredentistične reakcije. Po vseh večjih in manjših kraji so se volivci zbirali na zborovanjih, kjer so jim govorili zastopniki ljudske oblasti.

V glavnem mestu jugoslovanske cone Svobodnega tržaškega ozemlja, v Kopru, je govoril na predvolivnem zborovanju minister za pok. Ljudske republike Slovenije Ivan Regent. Prebivalcem Kopra, ki so se v velikem številu zbrali na zborovanju, je dejal tov. Regent, da nikdar ne bodo prišli v položaj, kot pa so bili in so Slovenci v Italiji. Borba, ki so jo Slovenci in Hrvati Julijske Krajine in Istre skupno z ostalimi narodi Jugoslavije vodili proti fašizmu, je bila hkrati borba za osvoboditev vseh jugoslovanskih narodov izpod tujega jarma, je bila borba proti vsem možnostim narodnega zatiranja. Jugoslovanski

narodi iz ozira na načela, za katera so se borili, tudi najmanjšega dela svojih narodov ne morejo izročiti na milost in nemilost tistim, ki še nikdar niso dali jamstva, da bodo spoštovali narodne in demokratične pravice slovenskega ljudstva. Italijanski vlastodržci v Trstu dajejo edinstven primer za to, kaj nameravajo s tamkajšnjimi Sloveni.

Jugoslovanski narodi bi zatajili sebe in svojo narodno osvobodilno borbo, je nadaljeval tov. Regent, če bi tudi le najmanjši del svojih narodov prepustili, da ga zatira italijanski ali kakršen koli drugi imperializem. Vlada FLR Jugoslavije bi izdala načela, za katera so se borili jugoslovanski narodi, ako bi postala nezvesta obljuba, ki so jih med vojno dali jugoslovanski voditelji, ako bi zdaj kupčevala s temi načeli, z interesi in s svobodo svojih in drugih narodov.

Tov. Regent je ob koncu govoril tudi o prizadevanjih italijanskih šovinistov,

ki so hoteli Trst spet priključiti k Italiji ter poudaril, da je tudi brez priključitve Trsta k Italiji mogoče doseči boljše in tesnejše odnose med obema državama. Vse zahteve in želje, ki temeljijo na imperialističnih pojmovanjih, da je tudi vlada Jugoslavije pripravljena kupčevati z interesi in bodočnostjo njenih in drugih narodov, pa bodo v Jugoslaviji našle na najodločnejši odpor vlade in ljudstva. Z narodi, njihovimi interesi, njihovo svobodo in neodvisnostjo ter z načeli marksizma-leninizma mi ne kupčujemo. Prav tako pa tudi ne kupčujemo z uspehi narodno osvobodilne borbe naših narodov, zato je vsak pošten sporazum z Jugoslavijo mogoč le na podlagi priznanja in krepitve ljudske oblasti, na podlagi obrambe pridobitev narodno osvobodilne borbe, med katere spada tudi ljudska oblast v jugoslovanski coni tržaškega ozemlja.

Ker izidov volitev ob zaključku redakcije še nimamo, bomo o njih poročali v prihodnji številki.

Židje in Arabci niso zadovoljni z internacionalizacijo Jeruzalema

Na predlog resolucije Glavne skupščine Organizacije združenih narodov, ki jo je predložila na seji dne 9. decembra lanskega leta, je v teh dneh poverjeniški svet OZN odobril točko predloga o internacionalizaciji Jeruzalema. Pri glasovanju o posameznih točkah se je Anglija večinoma vzdržala glasovanja. Angliji pa sta se pridružili tudi ZDA in Belgija, in sicer v točki, ki predvideva meje internacionaliziranega Jeruzalema. Pri končnem glasovanju je bil statut odobren z 9 glasovi, vzdržali pa sta se Anglija in ZDA ter s tem pokazali, da hočeta še vedno izkoriščati spor med Židi in Arabci v svojo korist.

Sprejeti predlog pa še ni rešil

spora med Židi in Arabci. Kot je znano, izjavljata obe stranki, da pomeni posest Jeruzalema zanje simbol njihovih zgodovinskih vezi s tem mestom. Njune zahteve so neolajljivo povezane tudi z njihovim nacionalnim in verskim ponosom. Zato sta obe stranki takoj po sprejetju predloga pokazali, da se kljub odločitvi Glavne skupščine njuno stališče ne spremeni niti za milimeter. Izrael je proglasil Jeruzalem za svojo prestolnico ter preselil svoj parlament in ministrske urade. Transjordanijska pa si je priključila arabski del Palestine in proglasila novo državo — Hašemitski Jordan.

Transjordanski kralj Abdulah je razpisal nove volitve v parlament,

Zasedal je IO DFDL

Celovec, 16. IV. 1950. — Na današnjem zasedanju je Izvršni odbor Demokratične fronte delovnega ljudstva po kritičnem pregledu dela in temeljiti vsestranski presoji stanja po občinskih volitvah sprejel važne sklepe za bodoče organizacijsko in politično delo. Obravnaval je tudi gospodarska vprašanja slovenskega podeželja in razmotrival o pomoči našemu človeku.

Sekretariat DFDL

v katerem je pustil prostor za enako število poslancev iz zapadne kot vzhodne Jordanije. Palestinska zadeva pa je imela svoj odmev tudi na severu, v Siriji, kjer so letos uprizorili na priporočilo in ob podpori tujih sil kar tri državne udare. Zanimivo pa je, da Arabska zveza podpira predlog o internacionalizaciji Jeruzalema. To stališče je Arabski zvezi morda narekovalo dejstvo, da je izšla iz krvavega spora z Izraelom kot poražena stranka in po prejetem nauku zastopa to stališče. Za internacionalizacijo se je zelo potegoval tudi Vatikan.

Po statutu bo imel Jeruzalem posebno mednarodno cono, v kateri bodo tako imenovani sveti kraji. Ta bo pod nadzorstvom Organizacije združenih narodov. Vrhovno oblast bo imel guverner, ki jo bo izvrševal ob podpori mednarodne policije.

Sam Jeruzalem je danes razdeljen na dva ločena dela. Izrael kontrolira novi del mesta, Jordanija pa stari del, v katerem so arabska četrt in severna ter južna okolica mesta. Zadnje čase vodijo med Izraelom in Jordanijo razgovore v točni razdelitvi obeh delov mesta. Zaradi vmešavanja tujih sil, ki imajo na tem koncu sveta velike interese, pa se vprašanje še ni premaknilo z mrtve točke.

Ko bo sprejet statut o internacionalizaciji Jeruzalema, bo poslanik Garreau, ki je hkrati predsednik poverjeniškega sveta OZN, obvestil o njegovi vsebini obe prizadeletni vladi v Tel Avivu in Ammanu in jih povabil k sodelovanju. Njegov odgovor bo sporočil svojim kolegom v New York ob pričetku julija, kjer bodo razpravljali o tem, v koliko sta obe vladi spremenili svoje mnenje.

Na vsak način bo prišla Generalna skupščina v zvezi z odločitvijo o internacionalizaciji Jeruzalema v zelo težak položaj. Zaenkrat ima samo dva izhoda: ali bo poverjeniški svet uspelo pregovoriti obe nasprotujoči si stranki, da se pogovore, ali pa da se Generalna skupščina sprijazni z obstoječimi dejstvi.

Bruselj. — Kralj Leopold je preko radia naslovil na belgijsko ljudstvo poslanico, v kateri je poudaril, da mu ustava onemogoča, da bi se brez odgovorne vlade odločil za vrnitev na prestol. Medtem pa bivšemu ministrskemu predsedniku Van Zeeland-u še ni uspelo, da bi sestavil novo vlado.

Delhi. — List „Netadži“ poroča, da je bilo nad celim Nepalom razglašeno obsedno stanje.

Edith Thomas o novi Jugoslaviji

Napredna francoska književnica Edith Thomas, ki je zaradi politike Informbiroja izstopila iz francoske Komunistične partije, je objavila v „Francitireur“ dva članka o Jugoslaviji, v katerih poudarja, da je komunistom iz vzhodnih držav prepovedano iti v Jugoslavijo, da se prepričajo, kaj se tam dogaja. Brez dvoma bi ob takem obisku spoznali, da se ljudje, ki so se z nadčloveškim pogumom borili proti okupatorjem in domačim izdajalcem, niso mogli čez noč spremeniti v gestapovske agente.

Edith Thomas opisuje svoje potovanje po Jugoslaviji, obiske v tovarnah, obdelovalnih zadrugah, otroških jaslih itd. ter izraža v svojih člankih popolno priznanje demokratični ureditvi državne uprave kakor tudi demokratični ureditvi posameznih ustanov.

V članku „Beograjski komunisti so mi rekli, da imajo raje demokracijo ob birokraciji“ piše: Na strani svetovnega proletariata je pravica in zgodovinska resnica. Stvar proletariata se nima bati resnice. Nedopustno je, da se v očeh svetovnega proletariata obtožuje proletarijat Jugoslavije, da je postal fašističen samo zato, ker je jugoslovanska vlada v sporu s sovjetsko vlado. Svoj članek zaključuje Edith Thomas: Jugoslavija je leta 1950 za mednarodni proletarijat tisto, kar je bila Sovjetska zveza leta 1920!

V nedeljo, dne 23. aprila 1950 ob 9. uri dopoldne bo v dvorani gostilne Roth, Celovec, Pfarrhofgasse

POKRAJINSKI ZBOR

Zveze mladine za Slovensko Koroško

Delegate in goste prosimo, da se zbora zanesljivo udeleže. — Povabili smo tudi zastopnike Ljudske mladine Slovenije, LM Jugoslavije, slovenske mladine v Italiji in zastopnika Svetovne federacije demokratične mladine.

Popoldne bo kulturna prireditev.

Zveza mladine za Slov. Koroško

Revček Andrejček se je predstavil

Nismo se zmotili, ko smo jeseni ob priliki dezertiranja Andreja Haderlapa iz vrst naprednega gibanja koroških Slovencev zapisali: Tresa se je gora, rodila se je miš. Le tega takrat nismo predvidevali, da bo kominformovski novorojenček tako reven, slaboten in neboljšen, da celih pet mesecev ne bo mogel iz mišje luknje na dan. Nasprotno, mislili smo za gotovo, da bo vsaj toliko trdnih kosti, da se bo po svojem čudežnem „spregledanju“ takoj krepko postavil na noge in razodel strmečemu svetu skrivnost svojega spoznanja in spreobrnitve.

Brez dvoma je takrat vsa svetovna javnost v drhtečem pričakovanju komaj brzda svojo radovednost, želeč si spremembe in senzacije v sivi vsakdanjosti. No, svet je bil sicer opeharjen, ker je dolgo zaman čakal na razodetje. A se je kmalu pomiril in potolažil z bolj razburljivimi senzacijami.

Neprimerno bolj tragično pa je cela zadeva prizadela roditelje v deželni vodstvu KPA, ki so proti vsemu pričakovanju spočeli en sam življenja nesposobni nestvor. Slep pa za stvarni svet okoli sebe so za trdno upali in računali, da se jim bo vleglo celo krdelo „zdravih sil“. Zato so v svojem očetovskem ponosu potom svoje jezikovne pokveke, ki jo imenujejo „Slovenski borec“, že v naprej prenaplajeno napovedovali rojstvo novega pravo-vernega gibanja med koroškimi Slovenci, ki naj bi po njihovih željah bil grobokop „izdajalski“. Demokratski fronti. Ko pa se jim je rodil samo edinček — revček Andrejček, so sramežljivo umolkli. Z edinčkom ni bilo kaj prida početi, z njim samim ni bilo mogoče paradiirati, najmanj pa ustvariti gibanje. Zato je za kazen moral ostati v povojih in se obvezati, da bo vsaj naknadno izpolnil, kar je v svojem samoljubju, bolešni domišljavosti in prečenjevanju samega sebe tako smelo obljubljal. Vse do spomladi je kot pajek ždel na preži in skušal tkati svojo mrežo, a ni vlovil niti — muhe.

Medtem pa so avstrijski kominformski kolovodje v centralah na Dunaju in v Celovcu doživljali poraz za porazom. Jesenske volitve na

Koroškem so dale samo še Tschofenigu priliko, da v deželni zboru z molkom potrjuje, kadar protislovenska fronta predlaga in sklepa o ukrepih, ki so v škodo ne samo prebivalstvu Slovenske Koroške, temveč tudi severnim predelom dežele, kakor je to slučaj z razmetavanjem javnega denarja za šovinistično proslavljanje 30. obletnice plebiscita. Še huje je bilo za občinske volitve, ko sta Kazianka in njegov zet France Haderlap zaman brusila pete in jezike po slovenskih vaseh, da bi preslepila slovenske volivce. Naše ljudstvo je take patentirane „borce za pravice slovenskega naroda“ že davno spregledalo na čisto drugačnih dejanjih. Zato sta dobila le smešno število glasov in še bolj smešno število občinskih odbornikov.

V taki zagati sila kola lomi. In kaj naj bi bilo spričo zavoženih in zguljenih postojank bolj odrešitno kakor pa natiskana izjava Andreja Haderlapa, ki je še vedno čakal navidezno v rezervi.

Dunajski Volksstimme in celovski Volkswille sta epohalno izjavo prinesla pod senzacionalnim naslovom in v mastnem tisku, v spakdrani slovenščini pisani Slovenski borec pa ji bo verjetno posvetil kar posebno jubilejno številko. O vsebini je vsaka beseda odveč, ker je revna, kakor sta revna njen avtor

in podpisnik. Brez dvoma je razočarala celo tiste redke, ki se še niso naveličali skoro dveletnega prežvekovanja enih in istih obrablenih klevet in blatenja jugoslovanskega državnega vodstva in naprednega gibanja koroških Slovencev.

Slovensko ljudstvo se še spominja drugačij izjav Andreja Haderlapa, ki jih je dajal v zadnjih štirih letih, da bi, — kakor se je izkazalo, — lažje zadovoljil svoje osebne egoistične ambicije. Vsem je še v spominu tudi njegov potopis, ki ga je prostovoljno prispeval za lantsko aprilsko številko mesečnika „Svoboda“, čim se je vrnil s svojega potovanja po Jugoslaviji. V svoji sedanjosti uporablja tudi to potovanje, da bi utemeljil svoje izdajstvo. Kdaj je lagal ni težko presoditi. Zadostuje pa, da je enkrat lagal. Že to ga je nujno gnalo v objem tistih, ki jim laž, obrekovanje in klevetanje služi za politično linijo. Vse take pa naše ljudstvo odklanja in jim zna pokazati vrata.

Judežem Iškarijotom, Tresoglavom in podobnim izdajalskim kreaturam je ljudsko izročilo odmerilo svoje posebno nečastno mesto. Ovekovčilo jih je kot svarilni zgled moralne skvarjenosti in propalosti. Če se je Andrej Haderlap uvrstil med nje, je to njegova zadeva. Gospodarjem, katerim se udinja, lahko samo čestitamo k dragoceni pridobitvi.

Letalski incident med SZ in ZDA

Spet se je dogdil incident, ki kaže, da bo imel za posledico izmenjavo nekaj ostrih not med Združenimi državami Amerike in Sovjetsko zvezo. Tokrat je nepričakovano napetost povzročilo izvidniško letalo ameriške mornarice tipa „Privateer“, ki je dne 8. t.m. izginilo na Baltiku.

Sovjetska zveza je prva izročila protestno noto, v kateri pravi, da je 8. aprila ob 17.30 uri štirimotorni bombnik B 29 južno od Libave (Letonska) letel v globini 21 km nad sovjetskim ozemljem. Sovjetska

lovska letala so ga pozvala, naj pristane, čemur se pa letalo ni odzvalo in je pričelo streljati. Vodilno letalo formacije sovjetskih lovcev je odgovorilo na streljanje. Takoj nato se je ameriško letalo obrnilo proti morju in izginilo. Protestna nota zaključuje: Sovjetska vlada zaradi te kršitve odločno protestira pri vladi ZDA.

Letalo „Privateer“ je zelo podobno trdnjavi B 29, obe imata 4 motorje in visoko krmilo. Poveljstvo ameriškega letalstva v Wiesbadenu, odkoder je letalo tudi odletelo

Zveza slovenskih izseljencev

sporoča, da je bil nedeljski zbor vsled tehničnih ovir preložen in bomo novi termin še pravočasno objavili.

Po širnem svetu

Berlin. — V Lindenthal pri Leipzigu bodo ob mednarodnem dnevu osvoboditve pričeli z gradnjo spomenika 53 antifašističnim borcem raznih narodnosti, ki so jih nacisti kratko pred koncem vojne umorili.

New York. — Thailandski list „Bangkok Post“ poroča, da bo Thailandska v okviru ameriškega vojaškega kredita dobila letala, puške, topove in municijo, kakor tudi stroje za gradnjo strateških cest v severovzhodnih predelih, ki mejijo na Indokino. Časopis „Liberty“ poudarja, da bo thailandska armada v zvezi z ameriško vojaško „pomočjo“ z mobilizacijo novih letnikov pomnožena.

Den Haag. — 50.000 indonezijskih delavcev na plantažah Vzhodne Sumatre je z desetdnevno stavko doseglo in si priborilo uresničitev svojih zahtev.

Atene. — Grški kralj Pavel je zaprisegel novega ministrskega predsednika generala Plastirasa, ki je sestavil koalicijsko vlado sredine. Novi vladi pripada tudi dosedanja ministrski predsednik Venizelos, in sicer kot namestnik ministrskega predsednika.

Šanghaj. — Japonski list „Aka-hata“ poroča, da je bilo v Tokiu zborovanje žena, katerega se je udeležilo okoli 3000 oseb. Udeležence zborovanja so zahtevale prepoved atomske bombe.

proti Kopenhagenu, je izjavilo, da je bilo to edino ameriško letalo, ki se je tistega dne nahajalo na baltičkem področju.

Po objavi sovjetske note se je pričelo temeljito iskanje letala, ki je izginilo na tako čuden način. Doslej so ostala vsa prizadevanja brez uspeha. Ameriški zunanji minister Acheson je izjavil, da bo ameriška vlada odgovorila šele po temeljitih študijah sovjetske note.

Dragi Slovenski vestnik!

Velika noč je minila, prinesla nam je zelenja in cvetja. Ljubljanski parki in nasadi se kosajo drug za drugim v lepoti in pestrosti. Življenje in delo pa gresta naprej, v delu skoraj pozabimo, kako hitro mine čas. Volitve v ljudsko skupščino smo zmagoslavno končali in že bomo kmalu imeli zasedanje nove skupščine, ki se bo sestala še ta mesec, 24. aprila. Jugoslovansko ljudstvo pričakuje to zasedanje še s posebnim zanimanjem, ker bo nova skupščina razpravljala o nadaljnjih ukrepih za dvig našega gospodarstva.

Danes bom povedal nekaj besed o kulturnem življenju pri nas. Da ne bož mislil, kako hočem biti obširen, bom povedal, da mislim govoriti le o tekočih novicah s področja slovenske kulture. Najprej povem, da sem prejšnji teden videl v ljubljanski Operi nastop operne šole slovenske Akademije za glasbo. Gojenci te šole so izvajali odlomke iz štirih slovenskih oper in nam dokazali, da imamo tudi Slovenci svojo opero, čeprav jo po krivdi prejšnjih razmer še premalo poznamo. Sedanja doba bo popravila slab odnos do domače operne tvornosti. Najbolj mi je bil všeč odlomek iz opere „Matija Gubec“, ki jo je uglasbil nedavno umrl skladatelj Risto Savin. Dajali so pa tudi odlomke iz oper „Gorenjski slavček“, „Nikola Šubic Zrinjski“ in „Ekvinočij“. Tudi na opernem področ-

Tismo iz

Jugoslavije

ju nismo zadnji, še večje nade pa gojimo za bodočnost, saj so se nam šele zadnja leta odprle vse možnosti.

Prejšnji teden so odprli v Mariбору zabavno gledališče, kot ga že ponekod imajo, n. pr. v Zagrebu. V Ljubljani so v Moderni galeriji razstavili svoja dela trije slikarji — Miha Maleš, Marij Pregelj in Maksim Kavčič. To je razstava, samo ena od mnogih v Moderni galeriji, ki dokazujejo veliko umetniško ustvarjalno moč slovenskega naroda. Naša slikarska tradicija je bogata. Sicer je pa ni umetnostne pango, ki bi je Slovenci ne gojili. Književnost, slikarstvo, kiparstvo, gledališče, koncertno življenje, pa še znanost — vse doživlja pri nas sedaj svojo veliko dobo rasti, razcveta in preporoditve. Lep dokaz, kaj doživlja resnično svoboden narod, ki ni nikomur položen. Jasno je, da se tujei zelo zanimajo za nas, med njimi tudi umetniki. Tako ni nič nenavadnega, če v Ljubljani slišiš koncerte največjih svetovnih mojstrov. Včasih kaj takega ni bilo mogoče! Kdo bi pa plačal velike stroške? Danes ljudska oblast po-

zna številne potrebe glasbene izobrazbe ter jih upošteva. Tako tudi naši umetniki spoznavajo umetniško raven drugih narodov in se učijo da bi lahko še bolj služili svojemu ljudstvu. Ne prihajajo pa samo umetniki, temveč tudi učenjaki. Prejšnji teden je prišel k nam dr. Leopold Ružička iz Züricha, ki je profesor na politehniku in direktor Instituta za organsko kemijo; leta 1939 je dobil Nobelovo nagrado, najvišje priznanje za svoje znanstveno delo. Od koncertnih mojstrov je Jugoslavijo najbolj navdušil švicarski pianist Paul Baumgartner, ki je po koncertih v Zagrebu in Beogradu priredil tudi dva večera v Ljubljani. Napovedani so pa novi gostje, umetniki, učenjaki iz raznih dežel.

Seveda pa tudi pri nas ne počivamo. Prejšnji teden so imeli svoj kongres slovenski zgodovinarji in v vseh listih po Jugoslaviji najdeš dan za dnem poročila o vsakovrstnem kulturnem in znanstvenem življenju. V zadnjem času je naša država pokazala Evropi naš folklorni ansambel narodnih plesov, ki je bil za Švico in druge dežele ne samo

velika senzacija, temveč tudi pomemben umetniški dogodek. Sedaj bomo, v to smo prepričani, Evropo kmalu dohiteli na vseh področjih in tudi popravili vse, kar smo prej zamudili.

Kjer je živahno razgibano kulturno življenje, tam najdeš povsod tudi jubilate. Pri nas so v zadnjem času slavili jubileje ti-le zaslužni možje: predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti, znani prežernoslovec dr. France Kidrič je praznoval 70-letnico, akademik dr. Ivan Grafenauer tudi 70-letnico, pesnik Fran Albrecht 60-letnico in znani delavski pesnik Tone Seliškar 50-letnico. Zadnji trenutek sem zvedel žalostno vest, da je za vedno zatisnil oči zgoraj omenjeni jubilat dr. France Kidrič.

Kaj naj še povem? Novic je mnogo, prostora pa nič več. 23. marca smo praznovali 100-letnico, odkar obstoji v Ljubljani vremenska opazovalnica. In končno ne smem pozabiti, da Te povabim že sedaj na zagrebški velesej, ki bo letos od 23. septembra do 8. oktobra.

Ob našem lepem morju se je že začela turistična sezona. Za letni odmor bodo izboljšane prometne zveze in uvedeni novi vlaki na vseh važnih turističnih progah.

Tako, dragi moj „Vestnik“ — naj bo dovolj za danes. Za drugič mi, prosim sporoči, ali si zadovoljen z mojo pošto, in česa si še želiš! Lep pozdrav Ti pošilja

Tvoj

France Vižan

Po naši zemlji

Prva prireditev centralnega odra Slovenske prosvetne zveze

Poseben dogodek za vse šmihelčane in okolišane je bila kulturna prireditev na velikonočni ponedeljek v dvorani Šercerjeve hiše v Šmihelu.

Lepaki so vabili prebivalstvo, da se udeleži prve predstave centralnega odra SPZ. „Za pravdo in srce“ je bila kot lepa in zanimiva drama iz časa kmečkih puntov že znana mnogim gledalcem, ki so jo videli v preteklih letih na naših odrih. Tako je tudi tokrat prihitelo številno občinstvo, ki je kljub temu, da so igralci centralnega odra dali dve predstavi, komaj našlo prostora v prenapolnjeni dvorani in vsakokrat napeto pričakovalo, da se je razgrnil zastor novo urejenega društvenega odra.

Kdor je gledal to zgodovinsko igrjo, ki so jo igralci zelo dovršeno izvajali, je z njo doživel čas, ki je bil „težak za kmeta, kot nikoli še poprej“ in brez razlage je razumel, da je zatirani kmet v prenapolnjeni meri svojega živinskega trpljenja upravičeno zgrabil za orožje in se uprl svojim viteškim tlačiteljem, ki so ga izmозgavali do krvi, da se enkrat za vselej reši verig neusmiljenega suženjstva.

Samo košček tega velikega boja kmečkega ljudstva za svojo svobodo prikazuje uprizorjena drama. Vendar je iz njega razvidna vsa tragika tega veličastnega upora, ki je zajel v listi dobi vse dežele srednje Evrope. Čeprav so viteška vojska in deželni stanovi plamen upornega ognja po daljšem uporju končno zadušili, niso zadržali toka časa, kolo zgodovine jih je pogazilo in jih pustilo za seboj. — Danes ni več vitezov na gradovih in grajskih oskrbnikov, ki bi z bičem v roki trpinčili svoje podložnike.

Vendar še ni vse minulo, kar bi nas v sedanjih dneh ne spominjalo te pretekle v naši drami predložene

dobe. Drugačni so vilezi in njihovi podrepaniki, drugačne so oblike zatiranja, z drugimi sredstvi se danes

tudi bori izkoriščano ljudstvo za svoje pravice, za svobodno in boljše življenje. Eno pa je ostalo do današnjega časa: Zatiranje malega, delovnega človeka in njegov boj za pravico, ki ne bo končal prej, da si

to zatirano delovno ljudstvo samo ne bo utrlo pot v svobodno zarje in se v zmogovitem pohodu otreslo tlačanskih oklepov.

Vse to nam tudi izpove drama „Za pravdo in srce“; kdor je spoznal to resnico, je tudi docela razumel vsebino te globoke in življenjske igrje, ki je podoba iz življenja in borbe naših davnih dedov.

Vsi, ki so videli to prireditev, so odšli zadovoljni na svoje domove in si želeli, da bi še večkrat videli tako kulturno predstavo.

Kmetje iz naših hribov

Bila sta dva dneva pomladi, jasne smejoče se pomladi, dnevi dveh praznikov, ko te je vabilo iz dnevnega vrvenja v samotne kraje sončnih hribov. Vse kipi na dan, snuje se tisoče zelenih listov, poje in žgoli iz stotin vzbujenih grl, mlada rast zeleni in daje upanje na kruh, ki brsti iz site zemlje. Tak dan se boš pač oglasil pri gorskem kmetu, ker te dneve delo, drugače brez odmore, počiva in se tudi kmet oprosti svojega napornega dela, si privoščji oddiha in pusti prinesiti na mizo nekaj več dobrot iz skromnih zalog svoje kašče in kleti, ker po večini živi naš gorski kmet skromno in šteti s svojimi pridelki, da mu ne zmanjka do novine. Hudo je, če mora iskati žito za kruh drugod, ker je vsepovsod občutno pomanjkanje denarja. Zato je nujno da šteti in s svojimi pridelki izhaja za vsako ceno, čeprav prihajajo na mizo skromne krompirjeve juhe ali podobna jedila.

Danes torej delo počiva in družina je prijetno razporejena. Vse je počiščeno in pometeno okoli hiše in v sobi je čisto kot pri fajmoštru. Na to snago sta ponosni domači hčerki, ki sta se zares potrudili in pozno v noč na kolčnih strgali tla, ostrgali stole, mize in okna in pokrili mizo s čistim namiznim prtom. Mati gospodinja, kmetica, pa nima

počitka tudi na največji praznik. Prva je tudi ta dan na nogah, se suče okoli štedilnika, skrbi za nešteto malenkosti, da je vse v redu in vse po običajih. Spoštovanja vredne so vele, razorane roke kmetice-matere, ki mora narediti nešteto prijemov, in so izurjene do neverjetne spretnosti.

Gostoljubnost, pristna slovenska gostoljubnost od davnih dni našega hribovskega kmeta, je prešla v pregovor. Si potreben ali nisi, vzeti moraš od njegovega gostoljubja, ker drugače bi se čutil kmet užajenega. Lačen in žejen ne boš pri našem kmetu v šmarjeških hribov. Pogosto se primeri, da se zbere v hiši polno gostov od blizu in daleč in se razvije prav domače življenje, pravecati družabni popoldne, neorganiziran sicer, a pristen, kjer pridetja do veljave dovpt in šala in ne manjka našega domačega, vedno lepega petja. Živiš z ljudstvom in čutiš se povezanega z njim, če zadoni iz krepkih grl kakšna narodna, domača. Gospodar ne šteti z domačo pijačo, s sadjevcem, ker je celo položil, da ga ima še polno klet in če pride kaj vmes, se spet obeta obilna sadna letina, ker hruške so polne rumenih cvetnih popkov in se bodo vsak čas razcveteli. To je dan v pomladi, to je dan, ko vsaj

enkrat počiva delo, ki zahteva trud brez odmora. In že pride dan, ko se še sonce skriva za hribi in že korači kmet za plugom, družno se poti z voloma, pogosto na kot streha strni njivi.

Težko, naporno in skrbi polno je življenje gorskega kmeta. Trudapolno je delo, ko orje leho za leho. Že mlad, ko je prevzel očetovo dediščino, mora prijeti z vsemi silami in se truditi iz leta v leto v visoko starost brez prestanka. Kmaloma se mu poznajo leta napornega dela, predčasno je utrujen in vsega naveličan. Zakaj pogosto se izkaže, da se mu delo ne izplača. Vrednost njegovih pridelkov ne odgovarja trudu, ki ga je vložil v svoje njive, travnike in gozdove. Kmet, čeprav se večasih smatra za gospodarja, gospodarja na svoji zemlji, je prisiljen, da sam največ dela, da je povsod prvi zraven in poleg tega nosi še vse druge skrbi, ki se nujno pojavljajo. Žito mora pravočasno v zemljo, želez mora biti v točnem roku spravljena, stelja in drve morajo biti ob pravem času pod streho. Skratka, vsestranski mora biti kmet: poljedelec, živinorejec, sadjar, gozdar, vseh vrst rokodelcev, del živinozdravnika, trgovec in še nešteto drugega, potem pa vzor družinskega očeta in vzgojitelja družine in ne nazadnje tudi narodni delavec.

Če ima svoje ljudi, družinske člane, ki mu pomagajo, še nekako gre, toda plačanih in najetih kmetijskih pomagačev primanjkuje na splošno.

V prvi vrsti moramo vzroke tem pojavom iskati v nizki donosnosti kmečkega gospodarstva. Višje plače in zboljšanje socialnega položaja kmečkega delavstva so nujno povezani z zmogljivostmi kmečkega podjetja. Če kmet ne prejme za svoje pridelke cen, ki bi krile investicije in delo, ki ga vložil v svoje gospodarstvo, je nemogoče, da bi mogel svoje pomagače tako plačevati, kakor bi bilo primerno. Zato se tudi v kmečkem gospodarstvu vidi nezdrava gospodarska politika, ki jo vodijo današnji vladni krogi pri nas v Avstriji. Še prav posebno pa so s tem prizadeti naši slovenski gorski kmetje, ki jih zapostavljajo na vseh področjih.

Zunaj je bil spet lep sončen dan, še lepši kakor prejšnji. Ozračje je bilo skoraj soparno, kljub zgodnji vigradi, in na obzorju se je nabirala modrikasta tančica. Toda se je nabirala modrikasta tančica. Spodaj iz velikovroče je bilo tudi sicer... Spodaj iz velikovroče kotline je neprestano vrelo, že od ranega jutra se je stopnjeval boj med obema sovražnikoma. Topovski ogenj je bil sicer redkejši kakor prejšnji dan, zato so se pa bolj oglašale puške. Neprestano so regljale tudi strojnice. Iz daljave je bilo ob belem dnevu težko uganiti, kod se vleče bojna črta. Po tem pa, da je bilo ropotanje strojnice vedno razločnejše, so celo pijani volkswehrovci mogli uganiti, da se bojna črta premika. Nekako ob štirih popoldne sta Anderle in Folt, ki sta bila spet zunaj za plotom, zapazila, da obstreljujejo most čez Dravo pod Velikovcem; malo pozneje sta se dva druga vrnila z novico, da je pod topovskim ognjem tudi brod pri Lipiškem grabnu.

„Zdi se, da potiskajo naši čuše nazaj!“
„Naj jih le, prav se jim godi!“ so hladnokrvno odvrnili tisti, ki so bili v hiši.
Medtem ko se je slovenska fronta spodaj že rušila in so slovenske čete začele v pra-

vem pomenu besede bežati pred sovražnikom, ki ni bil močnejši od njih, in so že vrele proti prehodom čez Dravo, so naši junaki pili dalje. Proti večeru se je iz doline začul pravi pekel.

Rebernig, ki je sedel nasproti Greglu in Jorglu, da je bil s hrbtom obrnjen proti dolini, je pokazal s palcem dvignjene leve roke nazaj čez ramo ter skrivnostno menil: „He, he! — Zdolaj je zdaj vroče...“

„Zdi se, da se res dajejo...“ sta odvrnila oba in se zadovoljno režala.

Gravp, ki je to slišal, se je vmešal: „Zmeraj sem trdil, da jih bomo...“

Nato je vsa izba prisluškovala bojnemu metezju; pri tem se je natančno poznalo, kdo je bil na vojni, ker so tistim igralce kostnice na licih.

„Čuši ne zaslužijo nič drugega! Zakaj so pa začeli!“ se je razkošatil eden Sirničanov.

„Da! To je salamensko smetje, ti čuši!“ je pripovedoval Anderle. „Izkusil sem jih ob demobilizaciji v Ljubljani. Ko je na Piavi začelo iti narobe, smo pri našem bataljonu malo počakali, potem smo pa odšli nazaj. Hipoma se je etapa spremenila in ljudje niso hoteli brez denarja ničesar

dati, denarja pa nismo imeli, ker je bataljonski kasir pobegnil s kaso. Jaz in še nekaj drugih smo hodili svojo pot. S seboj smo gonili osla, ki nam je nosil tornistre. Pa veste, kako smo delali? Razdelili smo se; trije smo šli z oslom naprej, ostali pa zadaj. Mi smo osla prodajali kmetom, oni za nami so ga pa istim kmetom rekvirirali kot cesarsko blago. Tako smo prodali tega osla dvajsetkrat do Ljubljane. Imeli smo denarja, pa še osla povrhu. — Ko smo prišli v Ljubljano, so nam čuši vzeli osla in denar... Vse je bilo v njihovih zastavah, nas so pa prazne pogнали naprej!... Ali niso seme, ti čuši, kaj...?“

„Ha, ha, ha! Pa še kakšno!“ so se režali ostali.

„Ampak salamensko dober tobak imajo!“ je hitro dodal Gravp.

„Tobak jim je dober, res...“

„In to rečem, če si hotel kupiti dobrega konja, si moral na Spodnje Štajersko.“

„In njihovi jezerski ovni!“

„Škoda, res škoda, če bi tu potegnili mejo“, je skušal biti pameten Anderle.

Eden Sirničanov pa je pri teh besedah z vso silo lopnil po mizi.

„Zakaj pa potrebujemo mejo? Proč z mejami!“

Iz hiše se je ves čas razlegalo vpitje in petje. Volkswehrovci so venomer začenjali znano laboško himno:

„Granictol, o Granictol-o-o-o...“

Zdaj jo je zatulil spet Gregl. Ko mu je pa pritegnil Tiče s silnim basom in ga prevpil, je Gregl razkačen skočil pokonci in zavpil:

„Kaj pa ti tukaj delaš? Ti si vendar čuš...“

Pijani Tiče ga je pogledal kakor zaboden vol, ostali so pozorno utihnili.

„Ti nimaš kaj iskati tu! Moral bi biti na drugi strani. Heil Kaernt-e-e-n...“

„Kaj si rekel?“ ga je zdaj mirno pobral Tiče in počasi vstajal...

„Ti si tudi čuš!“ je tulil Gregl kakor obseden.

„Kaj delaš tukaj?...“

„Ti bom dal čuša!“ je zarjovel Tiče, zgrabil Gregla pod vratom in stresel, da mu je glava zamahedrala na volovskem vratu kakor suha kvoca v vetru. Tiče je imel pesti kot klešče. Preden je tovariša izpustil, ga je malo zagugal, a to je povzročilo, da se je Gregl zavalil po tleh kakor klada. Sedaj so skočili ostali.

„Tepli se pa ne boste!“ sta vpila Gravp in Anderle.

Tiče je bil ves srdit in je še dalje vpil:

„Lahko se ti zgodi, da bom tam na oni strani, lahko se ti zgodi! Toda takrat ti pa bog na strani stoj...!“

„Mir!“ so vpili Sirničani, Jorgl in Folt sta pa vzdigovala Gregla s tal. Toda Tiče se še ni dal pomiriti.

„Slovenec sem, kakor si ti Nemec, ali čuš si ne dam reči... ne od tebe, ne od nikogar!“

„Tiho! Kdo ti pa kaj pravi!“

Anderle je potlačil Tičeta nazaj na klop, medtem ko sta tovariša pobrala Gregla.

„Pijmo rajši in pojmo!“

In spet je zavrelo po sobi:

„Granictol-o-o-o — Granictol-o-o-o...“

Tako je šlo, dokler niso pozno v noč zadnji volkswehrovci omagali in se zvrnili v nezavestno spanje...

Še preden so se drugi dan popolnoma naspali, jih je začel buditi hišni gospodar:

„Gor! Pokonci!... Slovenci so čez Dravo, volkswehr je že na Rudi...“

Očividno je storil to zadelj tega, ker bi se bil gostov rad iznebil.

SLOVENSKA VINA UŽIVAJO SVETOVNI SLOVES, KER SO IZREDNE KAKOVOSTI

Pridelovanje vina je ena najstarejših kmetijskih kultur na Slovenskem, saj sega že v predrimsko dobo. Tudi mnogo virov iz starega, srednjega in novega veka omenja, da pridelujejo na današnjem slovenskem ozemlju zelo veliko dobrega vina.

Pred prvo svetovno vojno so bila znana zlasti pekrška in ljutomerska vina, briška rebula, teran, istrski refoško, ki so se prodajala v večja mesta v bivši avstrijski monarhiji, zlasti v Gradec, na Dunaj, v Trst in v Prago, pa tudi v Berlin in druga nemška mesta. Tudi strokovna literatura raznih narodov omenja nekatera slovenska vina, vendar ka-

kega večjega in svetovnega slovesa v tej dobi še niso pridobila.

Šele po osvobojenju, ko je prišla zunanja trgovina pod državno kontrolo, so s prizadevanjem ljudske oblasti prodrli slovenska vina v skoro vse evropske in nekatere prekomorske dežele. Zaslovela so prav tako kot francoska in porenjska vina, ki so najboljše svetovne kvalitete.

Skoro v vseh deželah se prodajajo slovenska vina pod etiketo, iz katere sta razvidna poreklo in kvaliteta. Že samo to dejstvo dokazuje, da so slovenska vina konkurenčna tujim kvaliteta, da se lahko pojavljajo s svojo označbo na svetovnem vinskem trgu.

posebno prija njihovem okusu izvrstni laški rizling.

...Anglije...

V letu 1949. so slovenska vina prvič prodrli na angleško tržišče, ki je v pogledu prodaje in uvajanja novih vin neznane provinience najtežje na svetu. Prva pošiljka je vsebovala vina najfinije kvalitete in sicer: pekrski rizling iz Vinarske zadruge v Mariboru, haloški silvanec iz Državnega posestva Zavrč, ljutomerski sauvignon iz Vinarske zadruge Ljutomer ter radgonski traminec; poleg tega manjše količine istrskega merlota, kaberneta in modrega burgundca iz kleti Kmetijskega tehnikuma v Poreču v Istri.

Pošiljka je prispela v London sredi preteklega jeseni in vzbudila ogromno zanimanje med trgovskimi krogi in obilo komentarjev v dnevnem časopisu in strokovni literaturi.

Kupec — importer je priredil posebno poskušnjo vina za predstavnike angleške oblasti, za svoje kliente in novinarje, ki so objavili številna poročila, ocene in članke v skoraj vseh večjih dnevnikih. Mnoga poročila o slovenskem vinu in vinski proizvodnji so bila opremljena s fotomotivi iz slovenskih vinogradniških krajev, kleti, in drugih vinskih zanimivosti. Angleži zelo dobro ocenjujejo slovenska vina in jih primerjajo z najboljšimi francoskimi in porenjskimi vini. Strokovna revija „The wine and Spirit Trade Record“ in dnevnik „Daily Express“ sta objavila naslednji strokovni članek:

„Na jugovzhodnem pobočju Alp, med tržaškim zalivom in avstrijsko mejo je okoliš, ki producira kvalitetno vino svetovnega slovesa pod imenom „ljutomersko vino“. Najznamenitejše vinske znamke so iz Radgone, Kapele, Jeruzalema, Haloz, Maribora, Pekar Janževca vrha, Turškega vrha, Ritoznja itd. Vinska tradicija in kultura v tem okolišju je stara nad 2000 let in sega še v predrimsko dobo ter je pridobila svojo klasično formo v

srednjem in zgodnjem novem veku. Nove znanstvene metode v produkciji in moderna tehnika v kletarjenju se uporabljajo, toda obenem čuvajo klasične in karakteristične načine produkcije. Najznačilnejša lastnost ljutomerskih vin je njihova svetlo zelenkasta barva, prijetna cvetica in aroma ter osvežujoč okus. Posebna pozornost velja zlasti vinom, ki se proizvajajo iz grozdja pozne trgatve. Na mednarodnih vinskih razstavah pred svetovno vojno so prejemala ljutomerska vina redno najvišja priznanja. Trgatve 1945, 1946, 1947, 1948 so dale izvrstne rezultate. Danes lahko dajemo jugoslovanskim vinom prednost pred drugimi“.

O ljutomerskem vinu je pisalo še kakih 15 drugih angleških časopisov in objavilo doslej kakih 35 člankov, ocen in notic.

...Švedske...

Tudi pošiljke slovenskih vin na Švedsko so bile zelo dobro sprejete pri importerjih in potrošnikih, zlasti zadnja dobava silvanca iz Vinarske zadruge v Mariboru. Iz Stockholma so pisмено sporočili, „da je pošiljka prispela v odličnem stanju in da je vino šarmanтно po okusu in cvetici“. Švedski časopisi prinašajo številne pohvalne izraze o vinski kvaliteti slovenskih vin. Letos so obiskali Slovenijo že zastopniki švedskega alkoholnega monopola, ki niso mogli prehvaliti kakovosti vin.

in Zapadne Nemčije

Z novo trgovinsko pogodbo med FLRJ in Zapadno Nemčijo se je odprla pot slovenskemu vinu tudi na nemško tržišče. Že prve pošiljke iz Vinarske zadruge v Ptuj in Vipavi so vzbudile veliko zanimanje in nekatera firma iz Monakove izraža v pisnih svojih zadovoljstvih z dobavljenimi kvalitetami vin in prosi za sklenitev nadaljnjih zaključkov.

Tudi še v raznih drugih evropskih in prekomorskih deželah dvigajo sloves slovenskih vin po vsem svetu. Marsikje v tujini ocenjujejo nek narod in njegovo kulturo po kvaliteti vina, ki ga producira in pošilja v svet. Priznanje pa, ki ga daje tujina slovenskemu vinu, velja slovenskemu vinogradniku in delovnim kolektivom, ki sodelujejo pri proizvodnji in izvozu ter s tem doprinašajo k izgradnji socialističnega gospodarstva v jugoslovanski državi.

V Slovenijo prihaja vedno več inozemskih kupcev

Vsako leto prihaja v Slovenijo vedno več inozemskih kupcev, kar dokazuje, da so slovenska vina vzbudila interes na svetovnih vinskih tržiščih. Poleg interesentov iz dežel vzhodne Evrope so doslej izbirali vina na samem mestu v proizvodnih kletih že Belgijci, Holandci, Danci, Švedi, Švicarji, Francozi, Angleži in Amerikanci.

Iz Poljske...

V letu 1948. je zastopnik poljskih importerjev, ki je dober poznavalec francoskih, porenjskih in madžarskih vin, izbral v Sloveniji nekaj najboljših vin in o njih povedal to-le:

„Kvaliteta vina je samo delno odvisna od rodovitnosti zemlje, vremena, sonca in sorte. Veliko bolj je odvisna od ljudi, ki hodijo okoli trte v vinogradu in kasneje okoli vina v kleti. V okolici Maribora, Ptuj, Ormoža, Ljutomera, Radgone in v Istri sem spoznal kraje polne blagorodja, ki dajejo sortna vina čistega katekterja in ravno take ljudi. Kvalitete slovenskih vin spadajo med najboljše v Evropi, kar pomeni med najboljše v svetu.“

...Belgije...

Belgija je največji kupec zlasti belih in rdečih vin srednje kvalitete; kupujejo pa tudi visoko kvaliteta vina od rizlinga, silvanca do tramineca. Njihovi zastopniki so že večkrat obiskali slovenske vinogradniške predele ter na mestu izbirali vinske tipe in visoke kvalitete tako v Primorju, kot v mariborsko-ljutomerskem okolišju. V septembru 1948 je eden od njih napisal naslednje:

„Prijetno je pokušati in izbirati med tako bogato izbiro vaših odličnih vin. Ta bogata in plemenita vina, kakor tudi vaši simpatični in sposobni vinogradniki tvorijo najučinkovitejšo propagando za vašo lepo deželo in obenem dajejo najboljše jamstvo za hiter in plodosen procvit.“

...Holandije...

V Holandijo so opremili prvo pošiljko rizlinga leta 1947, drugo kombinirano pošiljko v letu 1948, holandski zastopniki pa so med tem že štirikrat obiskali slovenske vinske kleti. Izjavili so, da se slovenska vina v Holandiji visoko cenijo in da

Labočani še niso prespali težke pijačnosti.

„Kaj pa zdaj?“ ... so napol v kvami izpraševali drug drugega. Spoznavali so, da je prišel konec njihovega vojskovanja.

„Treba bo iti!“ je menil Anderle čemereno.

„Pojdimo na Rudo, bomo videli, kaj je tam novega?“ so predlagali Sirničani.

Začeli so se odpravljati.

„Koliko mevrta pa je?“ je pobaral Rebernig gospodarja, ko si je nekaj časa zaman brisal oči, da bi mogel sešteti vrsto risov na vratih.

„Dvajset!“ je dejal gospodar.

„Dvajset!“ so dahnili volkswehrovci; „to je več kot polovnjak...“

„Seveda!...“

„Ali nisi kaj zraven pridejal??...“

„Bog me kaznuj!“ se je branil gospodar.

Jorgl se je takoj nečesa domislil in nabral obraz v grozeče poteze:

„Pazi se! — Ti si čuš, a tukaj smo zdaj mi gospodarji...“

Pri tem je skrivaj pogledal po tovariših.

Gospodarju ni ušel ta pogled in se je zbal za račun.

„Verjemite mi, da nisem ničesar pridral! Saj me vendar vidite, da sem siromak in da imam veliko družino!“

Toda čut pravičnosti je zmagal. Anderle je prvi rekel:

„Tako bo! Johan je sam popil pet mevrter!“

Labočani so si še v naglici dali natočiti prazne puče, nato so plačali vse, pobrali stvari in se zagnali proti Rudi. Pred vasjo

so stopili v dvored, na čelo se je vstopil Anderle in vod je zmagovalno vkorakal v Rudo, nabito z najraznovrstnejšimi avstrijskimi četami.

Prvo avstrijsko vojaštvo, ki so naleteli nanj, je bila patrolja dunajskega volkswehra, pri kateri je bil tudi Rožej Klemen...

„Heil Kaernten!“

Klemen gre na stražo

„Kje so čuši? Dajte nam jih v roke...“

S temi besedami so granicaterji in Sirničani stopili v stik z dunajskim volkswehrom, ki je pri majski ofenzivi operiral po Grebinski dolini in po Lipiškem grabnu.

Volkswehrovec iz Ottakringa, ki je bil komandant oddelka petnajstih soldatov, se ni malo začudil takemu vprašanju. Pozmirkal je Rožej, potem pa rekel:

„Odkod pa vi tako zgodaj?...“

„Dva dni smo se dajali s čuši tu gori v gorenških hribih, potem so nam pa izpred nosa pobegnili, a ko smo jih zalezovali, smo zašli in prišli do sem.“

Volkswehrovci so jih dvomljivo gledali; prišleči so bili res taki, kot bi prihajali naravnost iz strelskega jarka: bili so vsi povaljani, raztrgani in opraskani, a v obraz kakor bi že tri dni ne zatisnili oči.

„Torej je bilo vroče...“

„Vroče, vroče...“

Eden izmed volkswehrovcev pa je zabil svoje oči v pučo, ki so čepeli na hrbtih Johana, Gregla in Tičeta.

„Kaj imate tu notri?“

„To smo za vsak primer vzeli s seboj...“

Volkswehrovci so predli okrog Labočanov kot mačka okrog mišje luknje. Potem je dejal eden izmed njih s pilepljivim glasom:

„Tu zdolaj je prekleto vročina, pijače pa skoraj nobene.“

Pozabili so povedati, da so pravkar oprezali, kje bi se dalo kaj dobiti; dalje so tudi pozabili povedati, da so avstrijske čete že prvo noč izropale farovž s kletjo vred in še druge maloštevilne hiše, katerih lastniki so bili znani Slovenci. Ker pa je bila Ruda znana kot nemčursko gnezdo in so posebno vaški veljaki držali vsi z Avstrijo, je bil delokrog kaj ozek.

„Na Rudi ni bilo še nikdar nič posebnega,“ so s slabe prikritim strahom pri-trdili Labočani.

„Tovariši, ali bi se ne mogli napiti še mi...“

„Ponudi jim!“ je Anderle ukazal Greglu. Najbliža volkswehrovca sta mu snela puč, ki je poromal od ust do ust in se potem prazen vrnil na Greglova pleča.

„Torej ste jim dali!“ so zdaj rekli volkswehrovci.

„Dali, dali...“

„Sodrug, pojdimo na komando!“ je dejal komandant Oberkast.

„Zakaj pa na komando?“ so se zastrašili Labočani.

„Da se prijavite in poročate, kako je bilo.“

Na potu do komande je Anderle vprašal Obergasta:

„Ali ni tukaj nekje pater Lobisser?“

Obergast ga je začudeno pogledal, potem pa pomenljivo odvrnil:

„Kateri pater Lobisser...!“

Vas Ruda je bila polna vojaštva; povsod po cestah, po dvoriščih so se gnetili volkswehrovci, se je tiščal tren, a hkrati so dirjala raznovrstna vozila skozi vas v smeri proti Dravi. Komaj so se izognili bateriji, ki jo je v galopu cvrla po zabasani cesti.

Od daleč so zagledali farovž, obdan z gručami vojaštva; med njimi so bili pomešani številni civilisti. Ko so Labočani natančneje pogledali, so videli, da civilisti nosijo iz farovža pohištvo in ga nalagajo na vozove. Pravkar so plenili farovž, iz katerega je bil župnik, znan slovenski nacionalist, še o pravem času pobegnil.

Iz farovža, iz cerkvenih lin, kakor iz vseh hiš so plapolale koroške deželne zastave.

Ko so šli mimo Hrustove hiše, se je iz dvorišča začel urnebesni trušč. Večja skupina volkswehrovcev se je prepirala z lastnikom hiše, medtem ko je iz hiše, kjer je bila tudi stara gostilna, vrelo ko iz čebelnega panja. Na hiši si mogel čitati slabo prebeljen napis: „Gasthaus Hrust“. Tablo s slovenskim napisom so sneli in se je razbita valjala v cestnem blatu.

„Kaj pomeni to?“ so vprašali Labočani svoje spremljevalce, toda ti so se samo zagonetno namuznili in šli dalje.

(Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. France Petek, Velikevece. Uredništvo in uprava: Cerlovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: France Košutnik. Tisk: Bobitschek & Co., Wien VIII., Hernalsergürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschloßbach 17.